JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS

ANTONIO TIZZANO

27 päivänä huhtikuuta 2006 [1]

1. Esillä olevassa asiassa Tribunal Superior de Justicia de Castilla y León (Espanja) on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle EY 234 artiklan nojalla kolme ennakkoratkaisukysymystä, jotka koskevat työntekijöiden suojaa työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 20 päivänä lokakuuta 1980 annetun neuvoston direktiivin 80/987/ETY [2] (jäljempänä direktiivi 80/987 tai direktiivi) tulkintaa, sellaisena kuin kyseinen direktiivi on muutettuna direktiivillä 2002/74/EY [3] (jäljempänä direktiivi 2002/74).

2. Lyhyesti voidaan todeta, että esillä olevassa asiassa esitetään jälleen kerran kysymys sellaisen kansallisen lainsäädännön yhteensopivuudesta yhteisön oikeuden kanssa, jonka mukaan työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa palkkaturvarahastosta maksetaan työntekijöille kuuluvat saatavat (esillä olevassa tapauksessa työsopimuksen päättämisen johdosta suoritettavat korvaukset) vain, jos ne on vahvistettu tuomiossa tai hallinnollisessa päätöksessä, mutta ei, jos ne on hyväksytty sovittelumenettelyssä.

I Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön oikeus

3. Direktiivin 80/987 1 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa: "Tätä direktiiviä sovelletaan työntekijöiden työsopimuksista tai työsuhteista johtuviin saataviin työnantajalta, joka on 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla maksukyvytön."

4. Direktiivin 2 artiklan 2 kohdassa täsmennetään seuraavaa: "Tällä direktiivillä ei vaikuteta siihen, miten kansallisessa lainsäädännössä määritellään käsitteet 'työntekijä', 'työnantaja', 'palkka', 'välitön oikeus' ja 'tulevaisuuteen kohdistuva oikeus'."

1 – Alkuperäinen kieli: italia.

2 – EYVL L 283, s. 23.

3 – Työntekijöiden suojaa työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä annetun neuvoston direktiivin 80/987/ETY muuttamisesta 23 päivänä syyskuuta 2002 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/74/EY (EYVL L 270, s. 10).

5. Direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Jäsenvaltioiden on, jollei 4 artiklasta muuta johdu, toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että palkkaturvajärjestelmät turvaavat maksun työntekijöiden työsopimuksista tai työsuhteista johtuvista maksamatta olevista palkkasaatavista tiettyä päivää edeltävältä ajalta."

6. Esillä olevassa asiassa merkitystä on myös sillä, että direktiivillä 2002/74 muutettiin direktiivin 80/987 3 artiklaa seuraavasti:

"Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet, jotta palkkaturvajärjestelmät turvaavat, jollei 4 artiklasta muuta johdu, työsopimuksista tai työsuhteista, myös työsuhteen päättymisen yhteydessä maksettavasta erorahasta, jos tästä on säädetty kansallisessa lainsäädännössä, johtuvien maksamatta olevien työntekijöiden saatavien suorituksen."

7. Direktiivin 2002/74 2 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa, joka tuli voimaan 8.10.2002, säädetään seuraavaa: "Jäsenvaltioiden on saatettava tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan ennen 8 päivää lokakuuta 2005." Tämän osalta saman säännöksen toisessa alakohdassa säädetään seuraavaa:

"[Jäsenvaltioiden] on sovellettava ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettuja säännöksiä työnantajan maksukyvyttömyystilanteissa, jotka ilmenevät näiden säännösten voimaantulopäivän jälkeen."

Kansallinen oikeus

8. Estatuto de los Trabajadores -nimisen lain, sellaisena kuin se on muutettuna 24.3.1995 annetulla kuninkaan asetuksella (Real Decreto Legislativo) nro 1,[4] 26 §:ssä säädetään seuraavaa:

"1. Palkalla tarkoitetaan kaikkia rahana tai luontoissuorituksena maksettavia taloudellisia etuja, joita työntekijöille myönnetään vastikkeeksi toisen lukuun tekemästään työstä, kun nämä edut ovat korvausta todellisesta työstä, palkan muodosta riippumatta, tai työhön rinnastettavista lepoajoista – –

4 – BOE nro 75, 29.3.1995, s. 9654.

2. Palkalla ei tarkoiteta rahamääriä, jotka työntekijä saa korvauksena ammatin harjoittamisesta aiheutuneista kuluista, sosiaalietuuksia eikä sosiaaliturvasta maksettavia etuuksia tai korvauksia eikä korvauksia, jotka suoritetaan siirroista, lakkauttamisista tai irtisanomisista."

9. Estatuto de los Trabajadoresin, sellaisena kuin se on muutettuna 19.12.1997 annetulla lailla nro 60,[5] 33 §:ssä säädetään seuraavaa:

"1. Palkkaturvalaitos [jäljempänä Fogasa], joka on itsenäinen, työ- ja sosiaaliministeriön alainen laitos – – maksaa työntekijöille heidän erääntyneet palkkasaatavansa yrittäjän maksukyvyttömyys-, maksujen keskeyttämis-, konkurssi- tai velkasaneeraustilanteessa.

– –

2. Edellisessä momentissa tarkoitetuissa tapauksissa palkkaturvalaitos maksaa korvaukset, jotka työntekijöille on myönnetty tuomiossa tai hallinnollisessa päätöksessä irtisanomisen tai sopimuksen päättymisen vuoksi tämän lain 50 §:n, 51 §:n ja 52 §:n c kohdan mukaisesti enintään yhden vuoden ajalta siten, että laskemisperustana oleva päiväpalkka ei saa ylittää työehtosopimuksen mukaisen vähimmäispalkan kaksinkertaista määrää."

10. Saman säännöksen 8 momentissa säädetään, että Fogasalla on tapauksissa, joissa irtisanominen suoritetaan taloudellisista syistä sellaisissa yrityksissä, joissa on vähemmän kuin 25 työntekijää, velvollisuus ottaa vastatakseen yksinomaan omalla kustannuksellaan ja ilman, että olisi tarpeen, että työnantaja on maksukyvytön, 40:stä prosentista näistä korvauksista.

II Tosiseikat ja oikeudenkäyntimenettely

11. Trasportes San-Gom S.L. -niminen yhtiö irtisanoi 4.11.2002 palveluksessaan olleen Cordero Alonson yhtiötä koskeneiden taloudellisten syiden perusteella.

12. Cordero Alonson riitautettua irtisanomisen hän ja Trasportes San-Gom allekir-

5 – BOE nro 304, 20.12.1997, s. 37453.

joittivat sopimuksen, jonka toimivaltainen tuomioistuin vahvisti, ja jossa todettiin työsuhteen päättyneen työnantajasta johtuvista syistä ja määrättiin työntekijälle suoritettavasta 5 540,06 euron suuruisesta irtisanomiskorvauksesta.

13. Koska Trasportes San-Gom julistettiin maksukyvyttömäksi 24.4.2003, Cordero Alonso vaati Fogasaa suorittamaan kyseisen korvauksen. Fogasa suostui maksamaan työntekijälle Estatuto de los Trabajadoresin 33 §:n 8 momentin nojalla 40 prosenttia hänelle kuuluvasta korvauksesta, mutta se ei suostunut maksamaan jäljellä olevaa 60 prosenttia, koska sen mukaan kyseinen summa ei kuulunut sen maksettavaksi, koska korvaus oli määritetty sovittelumenettelyssä eikä tuomiossa tai hallinnollisessa päätöksessä.

14. Juzgado de lo Social de Palencia hylkäsi 9.7.2004 tekemällään tuomiolla työntekijän Fogasan päätöksestä nostaman kanteen. Cordero Alonso valitti asiasta tämän jälkeen Tribunal Superior de Justicia de Castilla y Leóniin, joka totesi, että sillä oli epäselvyyttä direktiivien 80/987 ja 2002/74 tulkinnasta sekä yhdenvertaisen kohtelun periaatteen ja yhteisön oikeuden ensisijaisuuden periaatteen ulottuvuudesta, ja se päätti 28.1.2005 lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Merkitsevätkö jäsenvaltioille asetettu velvollisuus toteuttaa kaikki yleis- ja erityistoimenpiteet, jotka ovat aiheellisia Euroopan yhteisöjen perustamissopimuksesta tai yhteisön toimielinten säädöksistä johtuvien velvoitteiden täyttämisen varmistamiseksi (EY 10 artikla), sekä periaate, jonka mukaan yhteisön oikeus on ensisijainen kansalliseen oikeuteen nähden, sellaisenaan ja ilman, että olisi tarpeen antaa sisäisessä oikeudessa nimenomaisia säännöksiä, että kansallisille lainkäyttöelimille on annettu toimivalta jättää soveltamatta kaikentyyppisiä sisäisen oikeuden säädöksiä, jotka ovat ristiriidassa yhteisön oikeuden kanssa, riippumatta siitä, mikä näiden säädösten asema normihierarkiassa on (ovatko ne määräyksiä tai lakeja vai onko kyse jopa perustuslaista)?

2) a) Kun espanjalaisten hallinto- tai lainkäyttöelinten on ratkaistava kysymys sellaisen työntekijän oikeudesta, jonka työnantaja on todettu maksukyvyttömäksi, saada Fondo de Garantía Salarialilta korvauksia, jotka hänelle on maksettava työsopimuksen päättämisen johdosta ja joiden turvaamisesta maksukyvyttömyyden varalta säädetään kansallisessa lainsäädännössä, soveltavatko kyseiset hallinto- tai lainkäyttöelimet yhteisön oikeutta, vaikka direktiivin 80/987/ETY 1 ja 3 artiklassa ei

nimenomaisesti säädetä sopimuksen päättämisen johdosta maksettavista korvauksista?

b) Jos vastaus on myöntävä, sitooko yhteisön oikeuteen perustuva yhdenvertaisen kohtelun ja syrjintäkiellon periaate, jonka merkitystä Euroopan yhteisöjen tuomioistuin on tulkinnallaan täsmentänyt, espanjalaisia hallinto- ja lainkäyttöelimiä näiden soveltaessa direktiiviä 80/987/ETY ja sellaisia sisäisen oikeuden säädöksiä, joilla kyseinen direktiivi on pantu täytäntöön, vaikka tämä tulkinta ei vastaa Espanjan perustuslaissa tunnustettua vastaavaa perusoikeutta, sellaisena kuin Espanjan Tribunal Constitucional on sitä oikeuskäytännössään tulkinnut?

c) Jos vastaus on myöntävä, merkitseekö yhteisön oikeuteen perustuva yhdenvertaisen kohtelun perusoikeus velvollisuutta kohdella samalla tavalla tapauksia, joissa työntekijän oikeus sopimuksen päättämisen johdosta maksettavaan korvaukseen on vahvistettu tuomioistuimen ratkaisussa, ja muita tapauksia, joissa kyseinen oikeus on tulosta työntekijän ja työnantajan välisestä sopimuksesta, joka on tehty lainkäyttöelimessä ja jonka lainkäyttöelin on vahvistanut?

3) a) Kun jäsenvaltio jo sisäisessä lainsäädännössään on myöntänyt työntekijälle oikeuden saada työsopimuksen päättämisen johdosta maksettavan korvauksen osalta turvaa palkkaturvalaitoksesta siinä tapauksessa, että työnantaja on maksukyvytön, ja kaikki tämä on tapahtunut ennen direktiivin 2002/74/EY voimaantuloa, voidaanko katsoa, että kyseisen direktiivin voimaantulosta eli 8.10.2002 lähtien kyseinen jäsenvaltio soveltaa yhteisön oikeutta, vaikka tämän direktiivin täytäntöönpanolle asetettu määräaika ei ole päättynyt, kun ratkaistaan kysymys siitä, onko palkkaturvalaitoksen maksettava nämä työsopimuksen päättymisen johdosta maksettavat korvaukset tapauksissa, joissa työnantaja on todettu maksukyvyttömäksi 8.10.2002 jälkeen?

b) Jos vastaus on myöntävä, sitooko yhteisön oikeuteen perustuva yhdenvertaisen kohtelun ja syrjintäkiellon periaate, sellaisena kuin Euroopan yhteisöjen tuomioistuin on sitä tulkinnallaan täsmentänyt, espanjalaisia hallinto- ja lainkäyttöelimiä, kun nämä soveltavat direktiiviä 2002/74/EY ja niitä sisäisen oikeuden säädöksiä, joilla kyseinen direktiivi on pantu täytäntöön, vaikka tämä tulkinta ei vastaa Espanjan perustuslaissa tunnustettua vastaavaa perusoikeutta, sellaisena kuin Espanjan Tribunal Cons-

titucional on sitä oikeuskäytännössään tulkinnut?

c) Jos vastaus on myöntävä, edellyttääkö yhteisön oikeuteen perustuva yhdenvertaisen kohtelun perusoikeus sitä, että kohdellaan samalla tavalla tilanteita, joissa työntekijän oikeus työsopimuksen päättämisen johdosta maksettavaan korvaukseen on vahvistettu tuomioistuimen tuomiossa, ja niitä muita tilanteita, joissa työntekijän kyseinen oikeus perustuu työntekijän ja työnantajan väliseen sopimukseen, joka on tehty lainkäyttöelimessä ja jonka lainkäyttöelin on hyväksynyt?"

15. Yhteisöjen tuomioistuimessa huomautuksiaan ovat esittäneet Fogasa, Espanjan hallitus ja komissio.

III Oikeudellinen arviointi

Direktiivin 80/987 sovellettavuus

16. Aloitan kysymyksistä 2 a) ja 3 a), joilla espanjalainen tuomioistuin pyrkii selvittämään, kuuluuko esillä olevan asian kohteena oleva kansallinen lainsäädäntö yhteisön oikeuden ja erityisesti direktiivin 80/987 soveltamisalaan.

17. Kuten on voitu havaita, kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa on pääasiallisesti kysymys siitä, loukataanko Estatuto de los Trabajadoresin 33 §:n 2 momentissa sellaisille irtisanomiskorvauksille, joista on tehty sopimus, varatulla kohtelulla yhdenvertaisen kohtelun periaatetta.[6]

18. Kuten on tunnettua ja niin kuin kansallinen tuomioistuinkin on todennut, yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yhteisön oikeuden perusperiaatteilla, muun muassa yhdenvertaisen kohtelun periaatteella, voidaan säännellä vain sellaista kansallista säännöstöä, joka "kuuluu yhteisön oikeuden soveltamisalaan", koska nämä periaatteet sitovat jäsenvaltioita vain

6 - Tämä periaate edellyttää, että "toisiinsa rinnastettavia tapauksia ei kohdella eri tavalla, ellei tällaista eroa voida objektiivisesti perustella". Ks. mm. asia C-507/99, Denkavit, tuomio 8.1.2002 (Kok. 2002, s. I-169, 44 kohta); asia C-442/00, Rodríguez Caballero, tuomio 12.12.2002 (Kok. 2002, s. I-11915, 32 kohta); asia C-520/03, Olaso Valero, tuomio 16.12.2004 (Kok. 2004, s. I-12065, 34 kohta) sekä asia C-177/05, Guerrero Pecino, määräys 13.12.2005 (Kok. 2005, s. I-10887, 26 kohta).

"niiden pannessa yhteisön oikeuden säännöksiä täytäntöön".[7]

19. Tästä syystä esillä olevia kysymyksiä on tarkasteltava alustavasti, koska niiden osalta on selvitettävä ennen kaikkea, täytäntöönpannaanko edellä mainitulla Estatuto de los Trabajadoresin 33 §:n 2 momentilla todella yhteisön säännöksiä, ja kuuluuko se näin ollen yhteisön oikeuden soveltamisalaan. Vain mikäli tähän kysymykseen vastataan myöntävästi, voidaan selvittää, onko kyseinen säännös yhteensopiva yhdenvertaisen kohtelun periaatteen kanssa.

20. Ennakkoratkaisupyynnössä tuodaan esiin epäselvyys siitä, voidaanko esillä olevaan asiaan soveltaa direktiiviä 80/987, joko alkuperäisessä muodossaan tai sellaisena kuin se on muutettuna. Yhtäältä kansallinen tuomioistuin tiedustelee, voidaanko esillä olevan asian kohteena olevan kaltaista työsopimuksen päättymisen johdosta suoritettavaa korvausta pitää direktiivin (sellaisena kuin se on alkuperäisessä muodossaan) 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna palkkana, ja kuuluuko se näin ollen tuossa artiklassa tarkoitetun palkkaturvaa koskevan velvoitteen soveltamisalaan. Toisaalta kansallinen tuomioistuin tiedustelee, voidaanko asiassa soveltaa vaihtoehtoisesti 3 artiklaa sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 2002/74, jossa mainitaan nimenomaisesti "työsuhteen päättymisen yhteydessä maksettava eroraha".

21. Tämän kysymyksen osalta kansallinen tuomioistuin huomauttaa erityisesti, että vaikka direktiivin täytäntöönpanolle varattu määräaika ei ollut vielä päättynyt asian tosiseikkojen tapahtumahetkellä, Espanjan lainsäädännössä säädettiin jo tuolloin Estatuto de los Trabajadoresin 33 §:ssä siitä, että Fogasan oli vastattava irtisanomisen johdosta maksettavista korvauksista. Näin ollen voitaisiin katsoa, että direktiivin muuttamisesta annetun direktiivin tultua voimaan (mikä tapahtui ennen kantajan irtisanomista ja vastaajan maksukyvyttömyyden toteamista) kyseinen 33 § merkitsi jo direktiivin 2002/74 uuden 3 artiklan täytäntöönpanoa koskevaa toimenpidettä.

22. Osapuolet ehdottavat näihin kysymyksiin erilaisia vastauksia.

23. Fogasa ja Espanjan hallitus väittävät, että kyseinen korvaus ei kuulu direktiivin soveltamisalaan kahdesta syystä. Ensinnäkään direktiivillä 2002/74 toteutettuja muutoksia ei voida niiden mukaan soveltaa, koska direktiivin täytäntöönpanolle varattu määräaika ei ollut vielä päättynyt esillä olevan asian tosiseikkojen tapahtumahetkellä. Toiseksi kyseinen korvaus ei ole myöskään direktii-

7 – Em. asia Rodriguez Caballero, tuomion 30–32 kohta. Muita tapauksia, joissa oli kyseessä yhteisön toimien täytäntöönpanemiseksi annettujen kansallisten säännösten yhteensoveltuvuus yhdenvertaisen kohtelun yleisen periaatteen kanssa, ovat yhdistetyt asiat 201/85 ja 202/85, Klensch, tuomio 25.11.1986 (Kok. 1986, s. 3477, Kok. Ep. VIII, s. 755, 9–10 kohta); asia C-351/92, Graff, tuomio 14.7.1994 (Kok. 1994, s. I-3361, 15–17 kohta) ja asia C-15/95, EARL de Kerlast, tuomio 17.4.1997 (Kok. 1997, s. I-1961, 35–40 kohta).

vissä 80/987, sellaisena kuin se oli alkuperäisessä muodossaan, tarkoitettua "palkkaa", koska soveltuvassa kansallisessa lainsäädännössä (esillä olevassa asiassa Estatuto de los Trabajadoresin 26 §:n 2 momentti [8]), johon direktiivin 2 artiklassa viitataan tämän käsitteen määrittelemiseksi, suljetaan nimenomaisesti pois se, että irtisanomiskorvaukset voisivat olla palkkaa.

24. Komissio sitä vastoin väittää pääasiallisesti, että vaikka "palkan" käsite kuuluu määrittää kunkin jäsenvaltion oikeusjärjestyksessä, kansallisen tuomioistuimen on aina ja joka tapauksessa tulkittava kansallista oikeutta yhdenmukaisesti yhteisön oikeuden kanssa, mukaan luettuna direktiivit, kuten direktiivi 2002/74, joka oli jo tullut voimaan esillä olevan asian tosiseikkojen tapahtumahetkellä, mutta jonka täytäntöönpanolle varattu määräaika ei ollut tuolloin vielä päättynyt. [9] Komission mukaan tämä tarkoittaa esillä olevassa asiassa sitä, että kansallisen tuomioistuimen on tulkittava Estatuto de los Trabajadoresin riidanalaisia säännöksiä direktiivillä 2002/74 annettujen muutosten sanamuodon ja tarkoituksen kanssa yhteensopivalla tavalla ja sen on sisällytettävä irtisanomiskorvaukset yhteisön oikeuden nojalla turvattuihin saataviin.

25. Totean aluksi, että direktiiviin 2002/74 sisältyy kaksi säännöstä, joilla saattaa olla erityistä merkitystä esillä olevassa asiassa.

26. Ennen kaikkea on todettava, että toisin kuin direktiivin alkuperäisessä versiossa, jossa jätettiin täysin jäsenvaltioiden asiaksi määrittää palkkaturvalaitosten turvaamat saatavat, direktiivin muutetussa versiossa täsmennetään nimenomaisesti, että kyseisten laitosten on työnantajan maksukyvyttömyystilanteessa turvattava "työsuhteen päättymisen yhteydessä maksettava eroraha", "jos tästä on säädetty kansallisessa lainsäädännössä" (uusi 3 artikla).

27. Näiden muutosten täytäntöönpanemiselle varatun määräajan osalta muistutan, että direktiivin 2002/74 3 artiklassa säädetään, että direktiivi tulee voimaan päivänä, jona se julkaistaan Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä, eli 8.10.2002, kun taas määräajaksi sen saattamiseksi osaksi kansallisia oikeusjärjestyksiä vahvistettiin direktiivin 2 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa 8.10.2005. Kuitenkin 2 artiklan

8 – Ks. edellä 8 kohta.

9 – Tämän osalta komissio viittaa erityisesti asiassa C-80/86, Kolpinghuis Nijmegen, 8.10.1987 annettuun tuomioon (Kok. 1987, s. 3969, Kok. Ep. IX, s. 215, 15 kohta) ja julkisasiamies Jacobsin asiassa C-295/90, parlamentti v. neuvosto, 20.5.1992 antamaan ratkaisuehdotukseen (Kok. 1992, s. I-4193, Kok. Ep. XIII, s. I-1, 43 kohta) sekä julkisasiamies Darmonin asiassa C-236/92, Regione Lombardia, 17.11.1993 antamaan ratkaisuehdotukseen (Kok. 1994, s. I-483, 27 kohta).

1 kohdan toisessa alakohdassa täsmennetään, että jäsenvaltioiden "on sovellettava [direktiivin noudattamisen edellyttämiä] säännöksiä työnantajan maksukyvyttömyystilanteissa, jotka ilmenevät näiden säännösten voimaantulopäivän jälkeen".

28. Tämä tarkoittaa sitä, että tapauksissa, joissa direktiivi on täytäntöönpantu ennen määräajan päättymistä, direktiivin mukaisia kansallisia säännöksiä on sovellettava kaikissa työnantajan maksukyvyttömyystilanteissa, jotka ilmenevät näiden säännösten voimaantulopäivän jälkeen, ja näin ollen myös niissä tilanteissa, jotka on todettu ennen 8.10.2005. On tuskin tarpeen lisätä, että tällaisessa tapauksessa kyseiset säännökset, joilla täytäntöönpannaan yhteisön säännöksiä, kuuluvat niiden soveltamisalaan.

29. Katson, että esillä olevassa asiassa on kyse juuri tästä. Ennakkoratkaisupyynnöstä käy nimittäin selvästi ilmi seuraavaa:

i) työnantaja eli Trasportes San-Gom -niminen yhtiö julistettiin maksukyvyttömäksi 24.4.2003 eli sen jälkeen kun direktiivi 2002/74 oli tullut voimaan 8.10.2002

ii) maksukyvyttömyyden toteamishetkellä Estatuto de los Trabajadoresin 33 §:n 2 momentti, jossa säädettiin, että Fogasan oli vastattava irtisanomiskorvauksista, oli jo voimassa, mikä oli siis täysin yhteensopivaa direktiivillä 2002/74 aikaansaatujen muutosten kanssa. Toisin sanoen, kuten kansallinen tuomioistuin selostaa, esillä olevan asian tosiseikkojen tapahtumahetkellä voitiin katsoa, että direktiivin uusi 3 artikla oli jo täytäntöönpantu, vaikkei Espanjassa ollut annettu nimenomaista täytäntöönpanotoimea.[10] Kuten on tunnettua, yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä on nimenomaisesti todettu, että direktiivin täytäntöönpano ei välttämättä edellytä nimenomaista muodollista täytäntöönpanotoimea, erityisesti jos kansallinen lainsäädäntö on jo yhteensopivaa yhteisön lainsäädännön kanssa.[11]

30. Mikäli tällainen lähestymistapa hyväksytään, voidaan katsoa, että Estatuto de los Trabajadoresin 33 §:n 2 momentin kaltaisen kansallisen säännöksen soveltaminen esillä olevan asian kaltaiseen tilanteeseen voisi kuulua direktiivin 80/987, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 2002/74, soveltamisalaan.

10 – Tällaista tulkintaa näyttäisi tukevan myös se seikka, ettei Espanjassa ole tähän päivään mennessä annettu mitään nimenomaista täytäntöönpanotoimea.

11 – Ks. esim. asia 29/84, komissio v. Saksa, tuomio 23.5.1985 (Kok. 1985, s. 1661, Kok. Ep. VIII, s. 231, 23 kohta); asia 363/85, komissio v. Italia, tuomio 9.4.1987 (Kok. 1987, s. 1733, 7 kohta); asia C-214/98, komissio v. Kreikka, tuomio 16.11.2000 (Kok. 2000, s. I-9601, 49 kohta) ja asia C-144/99, komissio v. Alankomaat, tuomio 10.5.2001 (Kok. 2001, s. I-3541, 17 kohta).

31. Mutta vaikka yhteisöjen tuomioistuin katsoisi, että esillä olevaan asiaan ei ole sovellettava direktiiviä, sellaisena kuin se on muutettuna, vaan sen alkuperäistä versiota, tämä ei tarkoittaisi, että kysymyksessä olevat korvaukset jäisivät väistämättä yhteisön oikeuden soveltamisalan ulkopuolelle, koska niiden ei voitaisi katsoa olevan 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua "palkkaa".

33. Katson, että tällainen tulkinta on erityisen perusteltu esillä olevan kaltaisessa asiassa, jossa direktiivi 2002/74 oli sitä vastoin jo voimassa tosiseikkojen tapahtumahetkellä. Tämä olisi yhteensopivaa, kuten komissio perustellusti toteaa (ks. edellä 24 kohta), sekä edellä mainitun sen periaatteen kanssa, jonka mukaan kansallista oikeutta on tulkittava yhdenmukaisesti yhteisön oikeuden kanssa, [13] että myös yleisemmin yhteisön oikeudessa tavoiteltujen, työntekijöiden suojelua koskevien tavoitteiden kanssa.

Yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaaminen

32. Muistutan, että yhteisöjen tuomioistuin täsmensi asiassa Olaso Valero antamassaan tuomiossa, että vaikka "palkan käsite ja sen sisältö määritellään kansallisessa lainsäädännössä", "se, että direktiivissä 80/987 liitetään palkan maksaminen viiteajanjaksoihin, ei sulje pois sitä, että sitä sovellettaisiin – – irtisanomisesta maksettaviin korvauksiin", ja että "tätä toteamusta vahvista[vat]" muutokset, jotka aikaansaatiin direktiivillä 2002/74, joka ei ollut tuolloin vielä tullut voimaan. [12] Toisin sanoen jo ennen uuden direktiivin voimaantuloa "palkan" käsitteeseen saattoivat kuulua sekä palkkasaatavat, jotka vastaavat tiettynä ajanjaksona suoritetusta työstä maksettavaa palkkaa, että myös muuntyyppiset saatavat, esimerkiksi irtisanomiskorvaukset.

34. Tribunal Superior de Justicia de Castilla y León pyrkii kysymyksillään 2 c) ja 3 c) selvittämään, onko siinä tapauksessa, että esillä oleva lainsäädäntö kuuluu yhteisön oikeuden soveltamisalaan, yhdenvertaisen kohtelun yleisen periaatteen vastaista, että Fogasan palkkaturva on rajoitettu sellaisiin irtisanomiskorvauksiin, jotka on vahvistettu tuomioistuimen tuomiossa tai hallinnollisessa päätöksessä, jolloin palkkaturvan ulkopuolelle jäävät korvaukset, joista on tehty sopimus sovittelumenettelyssä.

12 – Em. asia Olaso Valero, tuomion 31 ja 32 kohta. Tuossa asiassa kansallinen tuomioistuin totesi, että se, että direktiivissä palkan maksu liitetään määrättyihin ajanjaksoihin, "[sopii] huonosti yhteen korvauksen ajatuksen kanssa" (ibidem, tuomion 26 kohta).

13 – Tällaisen velvoitteen olemassaolosta sellaisten direktiivien osalta, jotka ovat tulleet voimaan mutta joiden täytäntöönpanolle varattu määräaika ei ole vielä päättynyt, ks. erityisesti em. asia Kolpinghuis Nijmegen, tuomion 15 ja 16 kohta. Ks. vastaavasti 30.6.2005 antamani ratkaisuehdotus asiassa C-144/04, Mangold (Kok. 2005, s. I-9981, 115–120 kohta).

35. Todettakoon heti, että näihin kysymyksiin annettava vastaus voidaan johtaa helposti yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä. Edellä mainituissa asioissa Rodríguez Caballero, Olaso Valero ja Guerrero Pecino yhteisöjen tuomioistuimella on jo ollut tilaisuus lausua Espanjassa sovittelumenettelyssä vahvistettuihin palkkasaataviin sovelletusta järjestelmästä. Yhteisöjen tuomioistuin on myös aina katsonut, että yhdenvertaisen kohtelun periaatetta on tällaisessa tapauksessa loukattu, koska yhtäältä kansallisessa lainsäädännössä kohdellaan eri tavalla työntekijöitä, jotka "ovat samassa asemassa",[14] ja toisaalta "ei ole esitetty mitään sellaista vakuuttavaa väitettä, jolla voitaisiin perustella se, että kohdellaan eri tavalla – – tuomiossa tai hallinnollisessa päätöksessä myönnettyjä – – korvauksia, ja – – sovittelumenettelyssä vahvistettuja – – korvauksia".[15]

36. Myös esillä olevassa asiassa kohdellaan eri tavalla työntekijöitä, jotka ovat samassa asemassa sen vuoksi, että heidät on irtisanottu taloudellisista syistä, ja joilla on tällä perusteella oikeus saada korvausta. Todettakoon vielä, että kansallinen tuomioistuin tai asianosaiset eivät ole myöskään esittäneet mitään sellaista uutta väitettä, jota yhteisöjen tuomioistuin ei olisi jo voinut tutkia edellä mainittuja asioita arvioidessaan. Espanjan hallitus ja Fogasa eivät nimittäin ole esittäneet mitään huomautuksia tämän osalta.

37. Näiden seikkojen perusteella katson, että esillä olevan asian kohteena olevan kaltainen kansallinen lainsäädäntö, jonka mukaan kansallinen palkkaturvalaitos maksaa irtisanomiskorvausta toissijaisen vastuun perusteella vain, jos se on vahvistettu tuomioistuimen tuomiossa tai hallinnollisessa päätöksessä, jolloin palkkaturvajärjestelmän ulkopuolelle jäävät irtisanomiskorvaukset, joista on tehty sopimus sovittelumenettelyssä, on vastoin yhdenvertaisen kohtelun yleistä periaatetta.

Yhteisöjen tuomioistuimen tulkinnan seuraukset

38. Lopuksi on vastattava kysymyksiin 1, 2 b) ja 3 b), joilla kansallinen tuomioistuin tiedustelee yhteisöjen tuomioistuimelta niistä oikeudellisista seurauksista, joita on mahdollisesta kyseessä olevan kaltaisen lainsäädännön yhteisön oikeuden vastaiseksi toteavasta yhteisöjen tuomioistuimen tuomiosta, ja erityisesti, onko kansallisen tuomioistuimen tällaisen tuomion seurauksena jätettävä

14 – Em. asia Rodríguez Caballero, tuomion 33 kohta.

15 – Em. asia Olaso Valero, tuomion 37 kohta. Ks. myös em. asia Rodríguez Caballero, tuomion 34–39 kohta ja em. asia Guerriero Pecino, määräyksen 28–29 kohta.

soveltamatta kyseistä lainsäädäntöä pääasiassa.

39. Tätä kysymystä esittäessään kansallinen tuomioistuin mainitsee erityisesti sen seikan, että Espanjan oikeusjärjestyksessä sen ei sallita jättävän soveltamatta Estatuto de los Trabajadoresin kaltaista lain tasoista säädöstä, ja että yhteisöjen tuomioistuimen asioissa Rodríguez Caballero ja Olaso Valero antamissa tuomioissa tekemä tulkinta yhdenvertaisen kohtelun periaatteesta ei ole yhteensopiva sen kanssa, miten eri kansalliset tuomioistuimet, muun muassa Espanjan Tribunal Constitucional, ovat oikeuskäytännössään tulkinneet Espanjan perustuslain 14 §:ssä tunnustettua, "yhdenvertaisuutta lain edessä" koskevaa perusoikeutta. [16]

40. Myös tämän osalta on kuitenkin muistutettava, että yhteisöjen tuomioistuin on jo aikoja sitten antanut siihen täysin yksiselitteisen vastauksen. Sen oikeuskäytännössä todetaan vakiintuneesti, että "kansallinen tuomioistuin – – on velvollinen soveltamaan yhteisön oikeutta kokonaisuudessaan ja suojaamaan yhteisön oikeudessa yksityisille annettuja oikeuksia ja jättämään soveltamatta kaikkia sellaisia kansallisia oikeussääntöjä, jotka mahdollisesti ovat ristiriidassa yhteisön oikeuden kanssa – – eikä sen tarvitse pyytää tai odottaa näiden kansallisten oikeussääntöjen poistamista lainsäädäntöteitse tai jollakin muulla perustuslain mukaisella tavalla." [17]

41. Toisaalta esillä olevan asian kannalta on merkityksellistä, että yhteisöjen tuomioistuin on hiljattain todennut asiassa Rodríguez Caballero antamassaan tuomiossa, että "kansallisen tuomioistuimen on jätettävä soveltamatta kansallinen säännös [joka on yhdenvertaisen kohtelun periaatteen vastainen]" ja "sen on sovellettava tämän syrjinnän vuoksi epäedullisessa asemassa olevan ryhmän jäseniin järjestelmää, joka on voimassa [muiden] työntekijöiden osalta". [18]

42. Näin ollen katson voivani todeta, että kansallisen tuomioistuimen on jätettävä soveltamatta esillä olevan asian kohteena olevan kaltainen kansallinen säädös, jossa yhdenvertaisen kohtelun periaatteen vastaisesti jätetään kyseisessä lainsäädännössä säädetyn palkkaturvan ulkopuolelle sellaiset irtisanomiskorvaukset, joista on tehty sopimus sovittelumenettelyssä.

16 – Kansallinen tuomioistuin mainitsee ennakkoratkaisupyynnössään Tribunal Constitucionalin 25.10.1993 antaman tuomion nro 306, jossa kyseinen tuomioistuin totesi, että Estatuto de los Trabajadoresin 33 § ei ollut yhdenvertaisuutta lain edessä koskevan periaatteen vastainen.

17 – Näin todettiin jo kuuluisassa asiassa 106/77, Simmenthal, tuomio 9.3.1978 (Kok. 1978, s. 629, Kok. Ep. IV, s. 73, 21 ja 24 kohta). Ks. myös mm. asia C-213/89, Factortame, tuomio 19.6.1990 (Kok. 1990, s. I-2433, Kok. Ep. X, s. 453, 20 kohta); yhdistetyt asiat C-6/90 ja C-9/90, Francovich ym., tuomio 19.11.1991 (Kok. 1991, s. I-5357, Kok. Ep. XI, s. I-467, 32 kohta); asia C-258/98, Carra ym., tuomio 8.6.2000 (Kok. 2000, s. I-4217, 16 kohta); asia C-416/00, Modellato, tuomio 18.9.2003 (Kok. 2003, s. I-9343, 43 ja 44 kohta) ja yhdistetyt asiat C-387/02, C-391/02 ja C-403/02, Berlusconi ym., tuomio 3.5.2005, (Kok. 2005, s. I-3565, 72 kohta).

18 – Em. asia Rodríguez Caballero, tuomion 43 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen. Ks. myös em. asia Olaso Valero, tuomion 38 kohta ja em. asia Guerrero Pecino, määräyksen 30 kohta.

IV Ratkaisuehdotus

43. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin vastaa Tribunal Superior de Justicia de Castilla y Leónin esittämiin kysymyksiin seuraavasti:

1) Estatuto de los Trabajadoresin 33 §:n 2 momentin kaltaisen kansallisen säännöksen soveltaminen kuuluu esillä olevan asian kaltaisissa olosuhteissa 20.10.1980 annetun neuvoston direktiivin 80/987/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna Euroopan parlamentin ja neuvoston 23.9.2002 antamalla direktiivillä 2002/74/EY, soveltamisalaan.

2) Esillä olevan asian kohteena olevan kaltainen kansallinen lainsäädäntö, jonka mukaan kansallinen palkkaturvalaitos maksaa irtisanomiskorvausta toissijaisen vastuun perusteella vain, jos se on vahvistettu tuomioistuimen tuomiossa tai hallinnollisessa päätöksessä, jolloin palkkaturvajärjestelmän ulkopuolelle jäävät irtisanomiskorvaukset, joista on tehty sopimus sovittelumenettelyssä, on vastoin yhdenvertaisen kohtelun yleistä periaatetta.

3) Kansallisen tuomioistuimen on jätettävä soveltamatta esillä olevan asian kohteena olevan kaltainen kansallinen säädös, jossa yhdenvertaisen kohtelun periaatteen vastaisesti jätetään kyseisessä lainsäädännössä säädetyn palkkaturvan ulkopuolelle sellaiset irtisanomiskorvaukset, joista on tehty sopimus sovittelumenettelyssä.